

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра туристичного бізнесу та країнознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. декана факультету
міжнародних економічних відносин
та туристичного бізнесу

(вказати назву структурного підрозділу)

Тетяна МІРОШНИЧЕНКО
(вказати П.І.Б керівника)

.. 30 .. серпня 2023 р.

Робоча програма навчальної дисципліни

**ЗБРОЙНІ КОНФЛІКТИ ТА ПОЛІТИКА БЕЗПЕКИ В КРАЇНАХ
АЗІЇ ТА АФРИКИ**

рівень вищої освіти : другий (магістерський)

галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

спеціальність: 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»

освітні програми : «Міжнародні відносини та регіональні студії:
сходознавство»

вид дисципліни : обов'язкова

факультет міжнародних економічних відносин та туристичного
бізнесу

2023 / 2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу 29. 08. 2023 року, протокол № 1

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

доктор історичних наук, професор, професор кафедри туристичного бізнесу та країнознавства Сергій ЛИМАН

Програму схвалено на засіданні кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Протокол від 28. 08. 2023 року №1

Завідувач кафедри туристичного бізнесу та країнознавства

Анатолій ПАРФІНЕНКО

Програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії: сходознавство» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти

Гарант освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини та регіональні студії: сходознавство» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти

Максим ОНАЦЬКИЙ

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Протокол від 29. 08. 2023 року, №1

Голова науково-методичної комісії факультету міжнародних економічних відносин та туристичного бізнесу

Лариса ГРИГОРОВА-БЕРЕНДА

(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Збройні конфлікти та політика безпеки в країнах Азії та Африки» складена відповідно до освітньо-професійної програми

«Міжнародні відносини та регіональні студії: сходознавство»

підготовки магістра

спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

1.Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни – вивчення студентами причин виникнення, сутності, структури, етапів розвитку, особливостей, механізмів врегулювання, прогнозування, запобігання і наслідків збройних конфліктів в країнах Азії та Африки постбіполярної системи міжнародних відносин, ролі в цих процесах держав, міжнародних, урядових і неурядових організацій.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни «Збройні конфлікти та політика безпеки в країнах Азії та Африки»:

- формування наступних загальних компетентностей

Передбачені Стандартом вищої освіти МОН України:

ЗК2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК3. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК7. Здатність працювати в команді.

Передбачені робочою групою:

ЗК 12. Здатність адаптуватися та діяти в нових ситуаціях.

- формування наступних фахових (спеціальних) компетентностей

Передбачені Стандартом вищої освіти МОН України:

СК1. Здатність виявляти та аналізувати природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, типи та види міжнародних акторів, сучасні тенденції розвитку світової політики.

СК2. Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо здійснення міжнародної та зовнішньополітичної діяльності.

СК5. Здатність аналізувати та прогнозувати міжнародні відносини у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК6. Здатність використовувати для дослідження міжнародних відносин, суспільних комунікацій та для регіональних студій теоретичні та методологічні підходи політології, економічної та правової науки,

СК9. Здатність виявляти та аналізувати особливості розвитку країн та регіонів, сучасних глобальних, регіональних та локальних процесів, та місця в них України.

СК10. Здатність до самонавчання, підтримки належного рівня знань, готовність до опанування знань нового рівня, підвищення своєї фаховості та рівня кваліфікації.

Передбачені робочою групою:

СК12. Здатність виявляти та аналізувати традиції політичної поведінки країн Східної, Південно-Східної, Південної, Центральної Азії, Близького та Середнього Сходу та Африки, основних міжнародних гравців регіону, регіональні конфлікти та пов'язані з ними питання.

1.3. Кількість кредитів - 3

1.4. Загальна кількість годин – 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обо'язкова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	-
Семестр	
1-й	-
Лекції	
10 год.	-
Практичні, семінарські заняття	
10 год.	-
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
70 год.	-
Індивідуальні завдання	
-	-

1.6. Заплановані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання :

Передбачені Стандартом вищої освіти МОН України

РН1. Знати та розуміти природу, джерел та напрямів еволюції міжнародних відносин, міжнародної політики, зовнішньої політики держав, стану теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики.

РН4. Аналізувати та оцінювати проблеми міжнародної та національної безпеки, міжнародні та інтернаціоналізовані конфлікти, підходи, способи та механізми забезпечення безпеки у міжнародному просторі та у зовнішній політиці держав.

РН6. Визначати, оцінювати та прогнозувати політичні, дипломатичні, безпекові, суспільні й інші ризики у сфері міжнародних відносин та глобального розвитку

РН9. Готувати аналітичні довідки, звіти та інші документи про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій.

РН10. Розробляти та реалізовувати проекти прикладних досліджень міжнародних відносин, зовнішньої та світової політики.

РН12. Формулювати задачі моделювання, створювати і досліджувати моделі об'єктів і процесів міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій.

Передбачені робочою групою:

РН 16. Скласти комплексну експертно-аналітичну характеристику ключових азіатських регіонів і гравців, визначати та прогнозувати стан міжнародних відносин в регіоні та політичний вплив Східної та Південно-Східної Азії у сучасному світі.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Теоретичні основи та проблема врегулювання міжнародних конфліктів.

Тема 1. Вступ. Теорія, сутність, типологія конфліктів

Проблема конфлікту в міжнародних відносинах. Суб'єкти міжнародного конфлікту. Відносини між учасниками і суб'єктами міжнародного конфлікту. Причини, типологія і функції конфлікту в міжнародних відносинах. Класифікації конфліктів. Функції міжнародного конфлікту. Структура і процес розвитку міжнародних конфліктів. Непрямі сторони конфлікту. Основні фази міжнародно конфлікту.. Еволюція наукових уявлень про конфлікти від давнини до кінця ХХ ст. Сучасна наука про конфлікти й проблеми їх врегулювання. Центри вивчення міжнародних конфліктів. Політична конфліктологія як навчальна дисципліна в провідних країнах світу та в Україні.

Тема 2. Історичні форми збройних конфліктів в Азії та Африці від Давнини й Середньовіччя до закінчення Холодної війни.

Особливості війн та конфліктів у Давнину. Перші воєнні походи. Перші міждержавні договори та військові союзи на Стародавньому Сході. Особливості війн на Середньовічному Сході. Арабські завоювання. Вплив ісламу на теорію та практику середньовічних воєн. Значення релігійно-цивілізаційного фактору у середньовічних конфліктах. Специфіка збройних зіткнень в країнах Азії та Африки Раннього Нового часу. Колоніальні захоплення європейських держав та їхні конфлікти на Сході через колоніальні протиріччя. Конфлікти та війни в Азії й Африці доби Вестфальської та Віденської систем міжнародних відносин. Загострення колоніальних протиріччя на початку ХХ ст. Країни Азії та Африки у Першій світовій війні. Створення та крах Версальсько-Вашингтонської системи міжнародних відносин. Масштаби світових війн. Зброя масового знищення.

Поняття «геноцид», «військовий злочін», «військовий злочинець», «злочини проти людства». Японський милітаризм та початок японської агресії в Азії. Країни Азії та Африки у Другій світовій війні. Крах колоніальної системи. Особливості збройних конфліктів та війн в умовах біполярного світу. Військові конфлікти у колишніх колоніях та втручання наддержав. Особливості регіональних конфліктів в Азії та Африці доби «Холодної війни». Крах біполярної структури світу.

Тема 3. Специфіка сучасних збройних конфліктів в країнах Азії та Африки

Головні причини дестабілізації у постбіполярній системі міжнародних відносин. Специфіка нових регіональних конфліктів. Посилення етнічного та конфесійного факторів у сучасних конфліктах. Пошук національної ідентичності через релігію. Ісламський фундаменталізм. Гібридні й асиметричні види сучасних конфліктів. Вплив кризи американського лідерства на міжнародну конфліктогенність в країнах Азії та Африки. Право націй на самовизначення і принцип територіальної цілісності держав. Сучасні сепаратистські рухи в країнах Азії та Африки. Міграція і проблема адаптації мігрантів у сучасному суспільстві. Успіхи і провали політики мультикультуралізму. Проблема та основні тенденції розвитку міжнародного тероризму. Контроль над ядерними і звичайними озброєннями. Роль інформаційних воєн у військово-політичних конфліктах в Азії та Африці.

Тема 4. Військова сила як фактор впливу та вирішення міжнародних проблем і конфліктів в країнах Азії та Африки

Сучасні регулярні армії, приватні військові компанії, незаконні збройні формування. Основні види стрілецької зброї, які використовуються в сучасних конфліктах в Азії та Африці. Бронетанкова техніка сучасних армій та незаконних збройних формувань в Азії та Африці. Артилерія і зенітно-ракетні комплекси сучасних армій і незаконних збройних формувань. Авіація сучасних армій і незаконних збройних формувань в Азії та Африці. Основні типи озброєнь ВМС провідних держав Азії та Африки та можливості їх використання в конфліктах. Ядерний потенціал країн Азії та Африки.

Тема 5. Способи врегулювання конфліктів та спільна політика безпеки

Міжнародне право і міжнародні конфлікти. Правові методи врегулювання конфліктів в Азії та Африці. Посередництво як засіб врегулювання сучасних конфліктів. Значення, структура та функції переговорного процесу. Сутність і значення миротворчості. Роль міжнародних організацій у врегулюванні конфліктів. Військове врегулювання міжнародного конфлікту в Азії та Африці.

Тема 6. Прогнозування як складова процесу управління конфліктами

Внутрішні і зовнішні аспекти управління політичними конфліктами в Азії та Африці. Прогнозування як початкова фаза процесу управління

конфліктами. Інститути прогнозування світового розвитку і міжнародних конфліктів. Футуристичні доктрини учених другої половини ХХ – початку ХХІ ст. відносно розвитку країн Азії та Африки. Методика прогнозування конфліктів. Приклади використання історико-порівняльного аналізу у методиці прогнозування потенціалу майбутніх міжнародних конфліктів.

Розділ 2. Практика міжнародних конфліктів. Конфлікти в регіонах Азії та Африки

Тема 7. Сучасні конфлікти на Близькому і Середньому Сході та конфліктний потенціал регіону

Міжнародний ісламський тероризм. Історичні корені і сучасний стан близькосхідного конфлікту. Революції в арабських країнах 2011 року. Зовнішньополітичні наслідки «Арабської весни». Громадянська війна в Ємені та втручання коаліційних сил арабських держав. Громадянська війна в Сирії та її вплив на сучасні міжнародні відносини. Ірак за часів режиму Саддама Хусейна та після його повалення. Проблема створення незалежного Курдистану. Конфлікт США та Ірану. Протистояння Ірану і Саудівської Аравії. Війна в Афганістані: історія і сучасний етап. Прогнози майбутніх конфліктів на Близькому і Середньому Сході.

Тема 8. Сучасні конфлікти в Східній Азії та її конфліктний потенціал

Міжетнічні та міжконфесійні конфлікти на території Китаю. Зростання глобальних геополітичних та економічних протиріч між США та КНР. Тайваньське питання й проблема об'єднання Китаю. Проблема Спратлі як багатосторонній конфлікт (Китай, Тайвань, В'єтнам, Філіппіни, Малайзія, Бруней). Територіальні суперечки Японії з Південною Кореєю і Росією. Рівень конфліктної небезпеки в політичних відносинах двох Кореї. Прогнози майбутніх конфліктів в Азії та АТР.

Тема 9. Сучасні конфлікти в Південній Азії та її конфліктний потенціал

Міжетнічні та міжконфесійні конфлікти на території Індії. Діяльність сепаратистських та ісламістських організацій на території Пакистану. Індійсько-пакистанські конфлікти (до 2019 р.). Індійсько-пакистанський конфлікт 2019 р. Фактор ядерного статусу Індії та Пакистану у протистоянні двох держав. Проблема створення Тамільської держави і громадянська війна в Шрі-Ланці. Причини, хід та наслідки громадянської війни у Непалі 1996-2006 рр.

Тема 10. Конфлікти в регіоні Центральної Азії та Закавказзя

Специфіка конфліктів в регіоні Центральної Азії та Закавказзя (ЦАЗ). Історія і сучасний стан етноконфесійного конфлікту в Нагірному Карабасі. Грузино-абхазський і грузино-осетинський конфлікти. Міжнаціональні конфлікти в Казахстані та політика керівництва країни щодо їх подолання. Діяльність терористичних організацій в сучасному Узбекистані.

Громадянська війна в Таджикистані 1992-1997 рр. та її наслідки. Міжетнічні конфлікти в Киргизстані. Приховані конфлікти в Туркменістані. Прогнозування майбутніх конфліктів в регіоні Центральної Азії та Закавказзя.

Тема 11. Сучасні конфлікти в Африці та конфліктний потенціал регіону

Специфіка збройних конфліктів в Африці. Етноконфесійний конфлікт в Судані. Геноцид негроїдного населення. Конфлікт між Ефіопією і Еритреєю. Громадянська війна в Сомалі. Етноконфесійні конфлікти в Нігерії. Громадянські війни в Анголі та їх наслідки. Громадянські війни в Конго, Чаді, Ліберії та їх наслідки. Сучасні конфлікти в Південно-Африканській республіці. Геноцид в Руанді і Бурунді. Прогнози майбутніх конфліктів в Африці.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7
Розділ 1. Теоретичні основи та проблема врегулювання міжнародних конфліктів						
Тема 1. Вступ. Теорія, сутність, типологія конфліктів	10	2	2			6
Тема 2. Історичні форми збройних конфліктів в Азії та Африці від Давнини й Середньовіччя до закінчення «Холодної війни»	8					8
Тема 3. Специфіка сучасних збройних конфліктів в країнах Азії та Африки	8		2			6
Тема 4. Військова сила як фактор впливу та вирішення міжнародних проблем і конфліктів в країнах Азії та Африки	8	2				6
Тема 5. Способи врегулювання конфліктів та спільна політика безпеки	8		2			6
Тема 6. Прогнозування як складова процесу	8	2				6

управління конфліктами						
Разом за розділом 1	50	6	6			38
Розділ 2. Практика міжнародних конфліктів. Конфлікти в регіонах Азії та Африки						
Тема 7. Сучасні конфлікти на Близькому і Середньому Сході та конфліктний потенціал регіону	8	2				6
Тема 8. Сучасні конфлікти в Східній Азії та її конфліктний потенціал	8					8
Тема 9. Сучасні конфлікти в Південній Азії та її конфліктний потенціал	8	2				6
Тема 10. Конфлікти в регіоні Центральної Азії та Закавказзя	8		2			6
Тема 11. Сучасні конфлікти в Африці та конфліктний потенціал регіону	8		2			6
Разом за розділом 2	40	4	4			32
Усього годин	90	10	10			70

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Вступ. Теорія, сутність, типологія конфліктів	2
2	Тема 3. Специфіка сучасних збройних конфліктів в країнах Азії та Африки	2
3	Тема 5. Способи врегулювання конфліктів та спільна політика безпеки	2
4	Тема 10. Конфлікти в регіоні Центральної Азії та Закавказзя	2
5	Тема 11. Сучасні конфлікти в Африці та конфліктний потенціал регіону	2
	Разом	10

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Вступ. Теорія, сутність, типологія конфліктів. Проаналізувати дискусійні питання сучасної науки та виявити специфіку центрів вивчення міжнародних конфліктів у світі.	6

2	Історичні форми збройних конфліктів в Азії та Африці від Давнини та Середньовіччя до закінчення «Холодної війни». Провести порівняльний аналіз головних конфліктів Османської імперії та Ірану у Середні віки і Модернову добу	8
3	Специфіка сучасних збройних конфліктів в країнах Азії та Африки. Лекційний матеріал доповнити більш детальним вивченням причин зростання активності транснаціональних акторів у збройних міжнародних конфліктах в країнах Азії та Африки.	6
4	Військова сила як фактор впливу та вирішення міжнародних проблем і конфліктів в країнах Азії та Африки Дослідити головні недоліки бронетанкової техніки та авіації вітчизняного виробництва у країнах Азії та Африки	6
5	Способи врегулювання конфліктів та спільна політика безпеки Проаналізувати роль мусульманських та християнських релігійних організацій у врегулюванні збройних конфліктів.	6
6	Прогнозування як складова процесу управління конфліктами. Лекційний матеріал доповнити більш детальним вивченням особливостей діяльності Центру стратегічних досліджень Об'єднаних Арабських Еміратів та його моделей розвитку світової конфліктогенності.	6
7	Сучасні конфлікти на Близькому і Середньому Сході та конфліктний потенціал регіону Проаналізувати дії курдських збройних формувань в регіональних конфліктах та процес створення воєнізованої організації «Пешмерга».	6
8	Сучасні конфлікти в Східній Азії та її конфліктний потенціал Розширити лекційний матеріал інформацією про сутність «проблеми Спратлі» як багатостороннього конфлікту Китаю, Тайваню, В'єтнаму, Філіппін, Малайзії, Брунею.	8
9	Сучасні конфлікти в Південній Азії та її конфліктний потенціал Лекційний матеріал доповнити більш детальним вивченням військових дій збройного формування «Тигри визволення Таміл-Іламу» на Шрі-Ланці	6
10	Конфлікти в регіоні Центральної Азії та Закавказзя Проаналізувати та порівняти програми й дії терористичних організацій Центральної Азії – «Ісламського руху Узбекистану» та «Союзу ісламського джихада».	6
11	Сучасні конфлікти в Африці та конфліктний потенціал регіону. Зробити порівняльний аналіз реакції світової спільноти на масове вбивство руандійських і бурундійських тутсі.	6
	Разом	70

6. Індивідуальні завдання – не передбачені

7. Методи навчання.

Методи навчання, як впорядковані способи взаємопов'язаної, цілеспрямованої діяльності викладача та студентів, спрямовані на ефективне

розв'язання навчально-виховних завдань, реалізуються через систему прийомів та засобів навчальної діяльності. Прийоми навчання (конкретні дії викладача та студентів), спрямовані на реалізацію вимог методів. Засоби навчання – різноманітне навчальне обладнання, яке використовується у системі пізнавальної діяльності, зокрема, технічні засоби.

7.1. Словесні методи навчання:

- лекція;
- бесіда;
- розповідь;
- пояснення.

7.2. Наочні методи навчання:

- ілюстрація;
- демонстрація.

7.3. Практичні методи навчання:

- метод роботи з письмовими джерелами;
- метод роботи з аудіо/відеоматеріалами;
- практичні заняття.

8. Методи контролю

При вивченні дисципліни «Збройні конфлікти та політика безпеки в країнах Азії та Африки» застосовуються наступні методи контролю: усний, письмовий та тестовий.

Контроль з дисципліни складається з поточного контролю, який проводиться у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на лекціях, у формі виступів студентів при обговоренні питань на проблемних лекціях, у формі тестування, тощо. Результати поточного контролю (поточна успішність) враховуються при визначенні семестрової оцінки з дисципліни.

Засвоєння тем (поточний контроль) здійснюється на семінарських заняттях відповідно до контрольних цілей. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки студентів до виконання конкретної роботи.

Застосовуються такі методи контролю підготовки студентів:

- усні відповіді на семінарських заняттях;
- письмового експрес-контролю;
- колоквіум;
- тестові завдання;
- виконання творчих завдань;
- розв'язування ситуаційних задач;
- виконанням індивідуальної роботи (реферати, доповіді, інформаційні повідомлення, аналітичні огляди, підготовка мультимедійних презентацій).

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення заліку. Загальна кількість балів за успішне виконання залікових завдань – 40. Час виконання – до 40 хвилин.

Вміст залікового білета й оцінювання відповідей на заліку:

Тестові питання – 40 балів (40 питань по 1 б. за кожну правильну відповідь)

УВАГА! У разі використання заборонених джерел на екзамені студент на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує загальну нульову оцінку (0).

9. Схема нарахування балів

Критерії оцінювання

Поточний контроль є складовою системи організації навчального процесу. Завданням поточного контролю є оцінювання знань, умінь та практичних навичок студентів, набутих під час засвоєння окремого розділу дисципліни. Розділ – це логічно завершена частина теоретичного та практичного навчального матеріалу з навчальної дисципліни. Кожен окремий розділ включає завдання для самостійної роботи, письмові контрольні роботи тощо. Оцінка за розділ – це сума балів, отриманих студентом за виконання всіх видів робіт, передбачених цим розділом.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять, підсумкового контролю за підсумками вивчення розділу. Сума балів, які студент денної форми навчання може набрати за поточним контролем, дорівнює 60.

Підсумковий контроль засвоєння розділів здійснюється по їх завершенню на підсумкових заняттях.

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою з урахуванням оцінок засвоєння окремих розділів.

Семестровий підсумковий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень студента. Він проводиться відповідно до навчального плану у вигляді заліку в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному цією робочою програмою дисципліни «Збройні конфлікти та політика безпеки в країнах Азії та Африки».

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення заліку в 3 семестрі. Загальна кількість балів за успішне виконання залікових завдань – 40.

Сумарна оцінка за вивчення дисципліни розраховується як сума поточних оцінок та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Загальна сума балів поточних і підсумкового семестрового контролю складає 100.

Поточний контроль та самостійна робота						Разом	Залік	Сума
Розділ 1			Розділ 2					
T1	T3	T5	T10	T11	Реферат	60	40	100
10	10	10	10	10	10			

T1, T3 ... T11 – теми розділів.

Усний виступ та виконання письмового завдання, тестування	Критерії поточного оцінювання знань студентів
10	Студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом; виявляє творчі здібності; здатен самостійно ставити та вирішувати завдання; самостійно знаходити та використовувати матеріал; вільно самостійно та аргументовано викладає його під час усних виступів та письмових відповідей; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу; демонструє вміння самостійно робити висновки; студент активно працює протягом семінарського заняття; впевнено відповідає на додаткові запитання; відповідь обов'язково супроводжується інформативною презентацією.
9	Відповідь студента є правильною, обґрунтованою, логічною, містить аналіз і систематизацію; зроблені аргументовані висновки; студент активно працює протягом усього семінарського заняття; показує глибоке оволодіння лекційним матеріалом; здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу; студент активно працює протягом семінарського заняття; впевнено відповідає на додаткові запитання; відповідь супроводжується презентацією.
8	Студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом; обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу; вміє знаходити джерело інформації та аналізувати її, ставити та розв'язувати завдання; самостійно оцінює життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них; відповідь супроводжується презентацією; під час відповідей на додаткові запитання мають місце деякі неточності.
7	Студент демонструє достатньо систематизовані знання навчального матеріалу; аргументовано використовує їх; вміє знаходити джерело інформації та аналізувати її під час усних виступів та письмових відповідей; розкриває зміст теоретичних питань; відповідь супроводжується презентацією, яка містить певні неточності; при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі незначні помилки.
6	В цілому студент володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації; без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності; студент припускається помилок, відповідаючи на додаткові питання; відповідь супроводжується презентацією, в оформленні якої присутні серйозні помилки.
5	Студент не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом; студент в цілому оволодів суттю питань з даної теми, втім, відсутні глибокий та всебічний аналіз представленого матеріалу, а також його обґрунтування та аргументація; студент не проявляє активності на практичних заняттях, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні теоретичного матеріалу.
4	Відповідь відтворює основні положення навчального матеріалу на рівні запам'ятовування без достатнього розуміння; фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає їх зміст під час усних виступів та письмових відповідей; недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та

	практичних завдань, допускаючи при цьому неточності; відповіді на запитання містять логічні та фактографічні помилки; відповідь не супроводжується презентацією.
3	Студент частково володіє навчальним матеріалом, допускаючи при цьому суттєві помилки; не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей; відсутні відповіді на додаткові запитання; відповідь не супроводжується презентацією.
2	Студент демонструє фрагментарні знання; не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки; відповідь не супроводжується презентацією.
1	Студент фактично не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань; презентація відсутня.

Складові оцінювання виконання реферату

1	Оформлення роботи відповідно до вимог	до 2 балів
2	Структурно-логічна побудова роботи, актуальність та новизна (зміст вступу)	до 2 балів
3	Основна частина	до 4 балів
4	Висновки до реферату	до 2 балів
5	Усього (максимальна кількість)	10 балів

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	

11. Рекомендована література

Методичне забезпечення

Лиман С. І. Збройні конфлікти та політика безпеки в країнах Азії та Африки: навчально-методичний комплекс дисципліни для студентів спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» освітньої програми «Міжнародні відносини та регіональні студії: сходознавство» / С. І. Лиман. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. 40 с.

Лиман С. І. Сучасні конфлікти та їх прогнозування : навчально-методичний комплекс дисципліни для студентів спеціальності 291

«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» освітньої програми «Міжнародні відносини та регіональні студії» / С. І. Лиман. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2019. 44 с.

Основна література

- 1) Біла книга 2021. Оборонна політика України. Київ: Міністерство оборони України, 2022. 120 с.
- 2) Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с.
- 3) Глобальна та національна безпека : підручник / за заг. ред. Г. П. Ситника. К. : НАДУ, 2016. 764 с.
- 4) Капітоненко М. Міжнародні конфлікти / М. Капітоненко. К.: Либідь, 2009. 352 с.
- 5) Локальні війни та збройні конфлікти другої половини ХХ століття (Історикофілософський аспект): Монографія / О. І. Гуржій, С. П. Мосов, Макаров В. Д. та ін. К.: Знання України, 2006. 356 с.
- 6) Мандрагеля В. А. Причини та характер воєн (збройних конфліктів): філософсько-соціологічний аналіз: Монографія / В. А. Мандрагеля. К.: ЄУ, 2003. 570 с.
- 7) Проскуріна О.О. Політична конфліктологія / О.О. Проскуріна, О.І. Ладига, Л.І. Ладига. Луганськ: ЛНУ ім. Т. Шевченка 2012. 359 с.
- 8) Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах. Монографія / В. М. Бебик, С. І. Копійка, Є. А. Макаренко та ін. К.: Вадекс, 2019. 442.

Допоміжна література

- 1) Агаєв Н. А. Сучасний тероризм – причини і прояви / Н. А. Агаєв, М. О. Карпов, О. Ф. Хміляр, В. В. Єфімова. К. : Молода нація, 2005. 110 с.
- 2) Арон Р. Мир і війна між націями / Р. Арон. К.: Юніверс, 2000. 450 с.
- 3) Безрук О. О. Інституціональні проблеми системи міжнародної безпеки в умовах загрози збройних конфліктів / О. О. Безрук // Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки . 2021. №21. С. 4-14.
- 4) Безрук О. О. Інституціональні проблеми системи міжнародної безпеки в умовах загрози збройних конфліктів / О. О. Безрук // Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки . 2021. №21. С. 4-14.
- 5) Біленчук П.Д., Кофанов А.В., Кобилянський О.Л. Міжнародний тероризм: консолідований аналіз забезпечення безпеки. Навчальний посібник. Київ: ННПСК КНУВС, 2009. 72 с.
- 6) Близький Схід і Північна Африка як сфера інтересів України : аналіт. доп. / за ред. О. В. Литвиненка. Київ : НІСД, 2020. 85 с.
- 7) Живко М., Іващук О., Міжнародні економічні санкції як форма стримування збройної агресії // Матеріали IV Міжнародної науково-

- практичної конференції «Міжнародні відносини: Україна і світ в умовах воєнних викликів (30 червня 2022 року). Суми, 2022. С. 73-76.
- 8) Заставний А.Р. Курдська проблема в міжнародних відносинах на Близькому Сході // Правова система суспільства. 2019. Вип. 9-10. С. 89-97.
 - 9) Здоровко С. Ф. Застосування сили в миротворчих операціях ООН / С. Ф. Здоровко // Сучасна міжнародна безпека: виклики глобалізації. Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (29 березня 2018 року). Х., 2018. С. 33-40.
 - 10) Іжнін І. Особливості застосування воєнної сили у збройних конфліктах 90-х рр. ХХ ст. : автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.04 / І. Іжнін ; Львівський нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2004. 20 с.
 - 11) Капітоненко М. Г. Системний підхід в дослідженні міжнародного конфлікту // Дослідження світової політики. Вип. 20. К.: ІСЕМВ НАНУ, 2002. С. 186-194.
 - 12) Капітоненко М. Г. Традиційні міждержавні та внутрішні конфлікти в постбіполярній системі міжнародних відносин // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – Вип. 36, част. 2. К.: ІМВ, 2002. С. 37-43.
 - 13) Конспект лекцій з дисципліни «Зовнішня політика країн Азії, Африки та Латинської Америки» : для здобувачів вищ. освіти ІV курсу спец. «Міжнарод. відносини, сусп. комунікації та регіон. студії» денної форми навч. / І. М. Чістякова, І. Б. Кривдіна, Д. Д. Татакі, І. В. Кудлай, В. В. Гайтан ; Держ. ун-т «Одес. політехніка». Одеса, 2021. 291 с.
 - 14) Крисенко Д. С. США на Близькому Сході межі ХХ-ХІ століть: іракський рахунок : монографія / Д. С. Крисенко ; ред. О. А. Радзивіл ; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України. Київ : Національний авіаційний університет, 2011. 206 с.
 - 15) Лиман С. І., Парфіненко А. Ю. Тимор і його команда : діяльність провідних акторів та міжнародних організацій щодо конфлікту в Тимор-Лешті // Україна та країни Східної та Південно-Східної Азії : досвід модернізації та перспективи взаємодії : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди 75-річчя створення ООН (13 листопада 2020 року). Харків, 2020. С. 71-74.
 - 16) Лиман С. І. , Парфіненко А. Ю. Схід і Захід : історія проти географії на різних етапах цивілізаційної акселерації // Україна та країни Східної та Південно-Східної Азії : досвід модернізації та перспективи взаємодії : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди 75-річчя створення ООН (13 листопада 2020 року). Харків, 2020. С. 28-30.
 - 17) Лиман С. І. Оборонний пакт АUKUS : інструмент безпеки чи крок до загострення конфліктів в Індо-Тихоокеанському регіоні // Міжнародні економічні відносини. Сталий розвиток України в умовах глобалізації та Європейської економічної інтеграції: проблеми, перспективи, ефективність. ФЕНІКС-2022: матеріали міжнародної

- науково-практичної конференції (31 травня 2022 року, м. Харків). Х., 2022. С. 93-95.
- 18) Орлова Т.В. Історія нових незалежних держав. Навч. посібник. К.: Знання, 2010. 487 с.
 - 19) Пашкевич М. С., Пашков В. О., Міщенко В.С. Курдське питання на Близькому Сході у ХХІ ст. // Регіональні студії. 2020. № 20. С. 173-178.
 - 20) Скороход Ю. С. Діяльність міжнародних організацій із врегулювання ліванського конфлікту : навч. посіб. / Ю. С. Скороход ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. К. : Київський університет, 2012. 207 с.
 - 21) Ткаченко В.І., Смірнов Є.Б. Латентна війна як форма міжнародних відносин країн світу у ХХІ столітті // Збройна боротьба: теорія, забезпечення, досвід Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил, 2015, випуск 4(45). С. 3-11.
 - 22) Троян С.С. Так народжувалися глобальні конфлікти: причини і початок Першої та Другої світових воєн. Перша та Друга світові війни в історії людства (до 100- річчя початку Першої і 75-річчя початку Другої світових воєн). К.: Пріоритети, 2014. С. 3 – 13.
 - 23) Чорноморський регіон у світовій політиці: актори, чинники, сценарії майбутнього: монографія. Одеса: ОНУ, 2020.176 с.
 - 24) Шамраєва В. М. Основні теоретичні підходи до дослідження еволюції концепту міжнародна безпека / В. М Шамраєва // Вісник Харківського національного університету імені ВН Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм. 2018. №8. С. 88-94.
 - 25) Fuller G. E. The Future of Political Islam. New York/Houndmills: Palgrave MacMillan, 2004.
 - 26) Central Asian Security. The New International Context / Ed. by R. Allison and L. Jonson. London: Royal Institute of International Affairs; Washington: Brookings Institution, 2001. 279 p.
 - 27) Guelke A. Politics in Deeply Divided Societies / A. Guelke. Cambridge : Polity Press, 2012. 3184 p.
 - 28) Doroshko M. S., But S. A. China-India's conflict of interest in the region of South Asia // Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2020. Випуск 142. С. 4-14.
 - 29) Gray C. S. War, peace and international relations : an introduction to strategic history / C. S. Gray. N.Y.: Routledge, 2007. 306 p.
 - 30) Horowitz D. Ethnic Groups in Conflict. Updated Edition With a New Preface. University of California Press. 2000. 711 p.
 - 31) Nye J. Jr. Understanding Global Conflict and Cooperation: An Introduction to Theory and History (9th Ed.) / J. Jr. Nye, D. A. Welch. London : Pearson, 2013. 384 p.
 - 32) Stern P.C., Druckman D. (eds.). International Conflict Resolution after the Cold War. – Washington, DC: National Academy Press, 2000. 626 p.

- 33) Webel C., Galtung J. (Eds.). Handbook of Peace and Conflict Studies. N.Y.: Routledge, 2007. 406 p.
- 34) Young T. Readings in the International Relations of Africa. Indiana. Indiana University Press: 2016, 384 p. <https://dokumen.pub/readings-in-the-international-relations-of-africa-0253018803-9780253018809.html>

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

- 1) Бернадський Б. В. Міжнародні конфлікти: курс лекцій / Б. В. Бернадський. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. 366 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/mignar_konfl.pdf
- 2) Біла книга 2021. Оборонна політика України. Київ: Міністерство оборони України, 2022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 120 с. https://www.mil.gov.ua/content/files/whitebook/WhiteBook_2021_Draft_Final_03.pdf
- 3) Глобальна та національна безпека : підручник / за заг. ред. Г. П. Ситника. К. : НАДУ, 2016. 764 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/11/Slovník-GPNB.pdf>
- 4) Забеліна І. О. Поняття та сутність політичних криз: історико-бібліографічний аналіз – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/564>
- 5) Конспект лекцій з дисципліни «Зовнішня політика країн Азії, Африки та Латинської Америки» : для здобувачів вищ. освіти IV курсу спец. «Міжнарод. відносини, сусп. комунікації та регіон. студії» денної форми навч. / І. М. Чістякова, І. Б. Кривдіна, Д. Д. Татакі, І. В. Кудлай, В. В. Гайтан ; Держ. ун-т «Одес. політехніка». Одеса, 2021. 291 с. <http://dspace.opu.ua/jspui/handle/123456789/12222>
- 6) Міжетнічні та міжконфесійні конфлікти і їх вплив на сучасний політичний розвиток // Центр дослідження регіональних проблем "Євразія". [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.geocities.com/CapitolHill/Senate/8092/8pesym1.html>
- 7) Шеренговський Д. В. Поняття та сутність міжнародного конфлікту в науці про міжнародні відносини - <http://www.stattionline.org.ua/politologiya/30-politika/1345-ponyattyata-sutnist-mizhnarodnogo-konfliktu-v-nauci-pro-mizhnarodni-vidnosini.html>
- 8) Gray C. S. War, peace and international relations : an introduction to strategic history / C. S. Gray. N.Y.: Routledge, 2007. 306 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.routledge.com/War-Peace-and-International-Relations-An-introduction-to-strategic-history/Gray/p/book/9780415594875>

- 9) Oksenberg Rorty A. The Moral Duty of Promoting Political Conflict / Philosophy of education. 1995. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ed.uiuc.edu/EPS/PES-yearbook/95_docs/rorty.html
- 10) Young T. Readings in the International Relations of Africa. Indiana. Indiana University Press: 2016, 384 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ed.uiuc.edu/EPS/PES-yearbook/95_docs/rorty.html
<https://dokumen.pub/readings-in-the-international-relations-of-africa-0253018803-9780253018809.html>

12. Особливості навчання за денною формою в умовах подовження дії обставин непоборної сили

В умовах дії обставин непоборної сили освітній процес в університеті здійснюється за змішаною формою навчання, а саме:

- дистанційно (за затвердженим розкладом занять) на платформі Zoom проводяться всі лекційні заняття;
- дистанційно на платформі Classroom і Zoom проводяться практичні (семінарські), індивідуальні заняття та консультації, контроль самостійної роботи.

Складання підсумкового семестрового контролю: в разі запровадження жорстких обмежень з заборонаю відвідування ЗВО студентам денної форми навчання надається можливість (за заявою, погодженою деканом факультету) **скласти залік в тестовій формі дистанційно на платформі Classroom**, режим доступу: [https://classroom.google.com/u/0/c/MTU4NDQxODE3NzQ3?hl=, код ftoi5z5,](https://classroom.google.com/u/0/c/MTU4NDQxODE3NzQ3?hl=, код ftoi5z5)